

Średniowieczne miasto i wieś

Oś czasu

Notatka z lekcji

1. Powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich.
2. Lokacje miast i wsi.
3. Samorząd miejski i jego organy.
4. Społeczeństwo miejskie.
5. Organy samorządu wiejskiego.
6. Wygląd średniowiecznego miasta.
7. Zajęcia ludności wiejskiej.
8. terminy: gród, osada targowa, lokacja, zasadźca, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, patrycjat, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona

Pojęcia

Gród - miejsce ogrodzone, osiedle obronne wzniesione w trudnym do zdobycia miejscu.

Osada targowa – miejsce, w którym krzyżowały się szlaki i w którym odbywały się targi, podczas których kupcy handlowali różnymi wyrobami.

Lokacja – utworzenie miasta lub wsi.

Zasadźca – osoba, która w imieniu właściciela ziemi zakładała miasto lub wieś.

Kupcy – handlarze, którzy kupowali produkty od rzemieślników, aby je następnie sprzedać z zyskiem potrzebującym.

Rzemieślnicy – osoba wytwarzająca i naprawiająca przedmioty codziennego użytku.

Rynek – centralny plac miasta, na którym znajdował się ratusz i główny miejski kościół oraz odbywały się targi.

Targi - sprzedaż i kupno towarów, odbywające się na wydzielonym placu (np. rynku).

Średniowieczne miasto

1 – mury obronne
2 – barbakan
3 - baszty

4 – rynek
5 – sukiennice
6 - ratusz

7 – kościół

Pojęcia

Wójt - przedstawiciel właściciela w mieście. Funkcję wójta obejmował zasadzca.

Burmistrz - przewodniczący rady miejskiej.

Rada miejska – dbała o bezpieczeństwo, nakładała podatki, zarządzała miejskim majątkiem i inwestycjami, organizowała publiczne uroczystości. Radzie podlegało sądownictwo w mieście.

Ława miejska – sąd miejski.

Ratusz - siedziba rady miejskiej.

Cech – organizacja funkcjonująca w miastach od czasów średniowiecza zrzeszająca przedstawicieli tego samego rzemiosła; pełniła funkcje społeczne i ekonomiczne.

Patrycjat – najbogatsza warstwa mieszczaństwa, jego przedstawiciele wchodzili w skład rady miejskiej.

Pojęcia

Warstwy mieszczan

Patrycjusze należeli do najmniej licznej, ale najbogatszej grupy mieszczan. Zaliczali się do niej najzamożniejsi kupcy, rzemieślnicy i właściciele nieruchomości.

Pospólstwo było najliczniejszą grupą ludności w mieście. Tworzyli ją drobni kupcy i rzemieślnicy, którzy najczęściej mieli własne warsztaty.

Plebs stanowili najbiedniejsi mieszcianie. Do tej grupy należeli żebracy oraz ludzie najmujący się do pracy w warsztatach i przy kramach, czyli stoiskach z towarami.

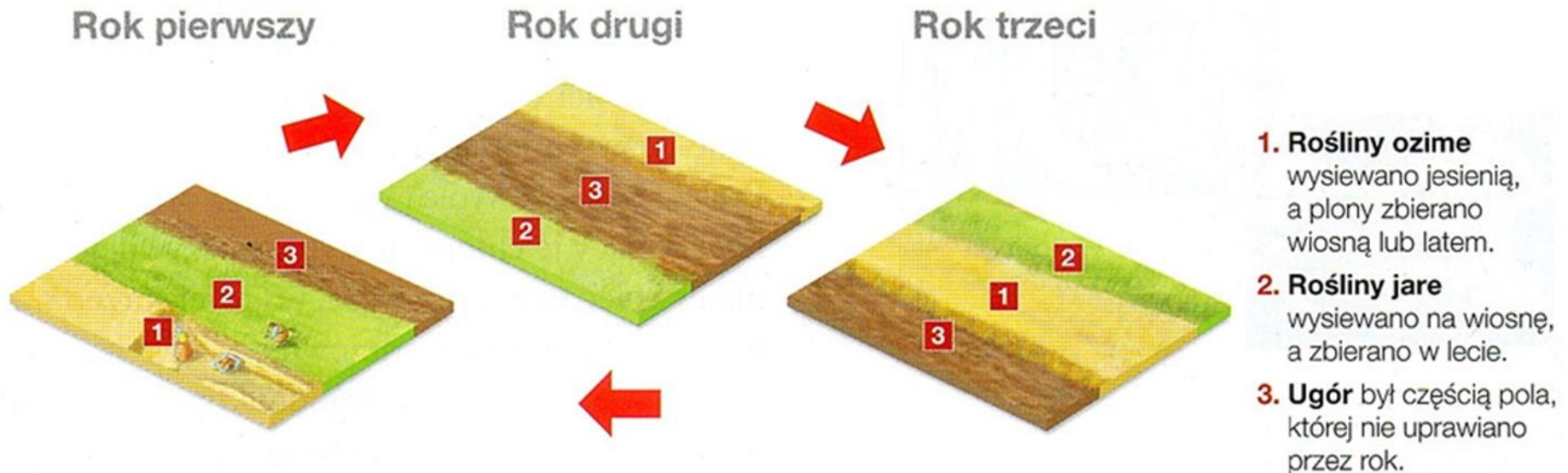
Pojęcia

Pańszczyzna – (od słowa „pan”, które ze staropolskiego oznacza „władca”) obowiązek chłopca do pracy określoną ilość dni w tygodniu na ziemi szlachcica.

Sołtys - reprezentant pana w lokowanej wsi.

Ława wiejska – sąd wiejski pod przewodnictwem sołtysa.

Trójpółowka – metoda uprawy ziemi, polegająca na podziale gruntu na trzy pola, z których jedno obsiewano zbożami ozimymi (wysiewane jesienią), drugie jarymi (wysiewane na wiosnę), a trzeci pozostawało nieobsiane (ugór).

Pojęcia

Sierp - najstarsze z ręcznych narzędzi rolniczych, które człowiek wymyślił specjalnie do ścinania dojrzałych kłosów zboża.

Średniowieczna miniatura przedstawiająca chłopów ścinających za pomocą sierpów kłosy zbóż.

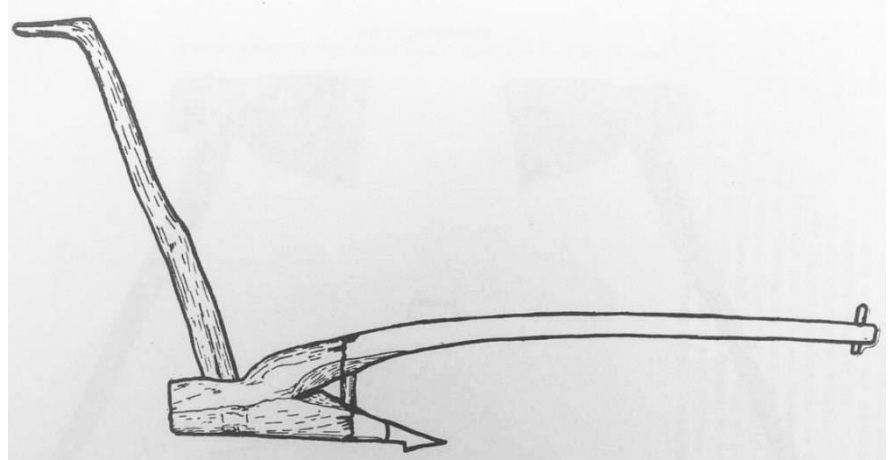
Prace chłopów

Średniowieczna miniatura

Pojęcia

Radło – narzędzie rolnicze, służące do spulchniania gleby.

Pług – narzędzie do wykonywania orki. Spulchnia i odwraca ziemię.

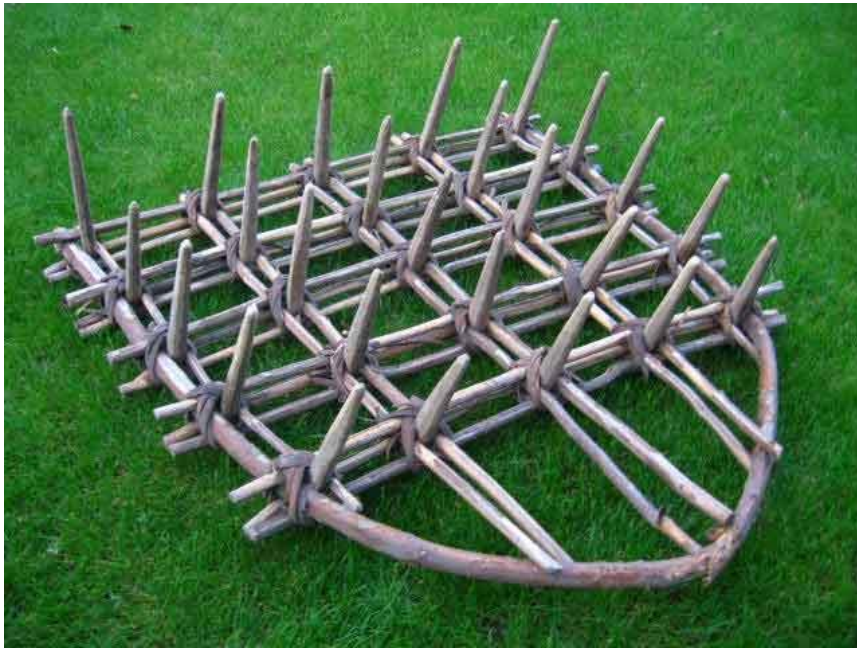

Pojęcia

Brona - narzędzie do spulchniania i rozdrabniania ziemi.

Inne znaczenie – krata drewniana lub żelazna zamykająca wejście w murze obronnym.

Brona - krata drewniana

Narzędzie rolnicze

Wieś średniowieczna

- chłopci uprawiali ziemię, która była własnością feudałów,
- samorząd wiejski:
 - sołtys,
 - ława wiejska,
- podstawowymi narzędziami były radła, pługi i brony,
- w średniowieczu rozpowszechnił się system uprawy ziemi zwany trójpolówką.

Pochodzenie miast średniowiecznych

- na południu Europy istniały miasta, które powstały w czasach imperium rzymskiego,
- na północ od dawnych granic Rzymu budowano grody,
- przy grodach powstawały podgrodzia – osady kupiecko-rzemieślnicze,
- załóżkami miast były również osady handlowe, które powstawały w miejscach, gdzie krzyżowały się szlaki i w którym odbywały się targi.

Mieszkańcy miast średniowiecznych

- trudnili się handlem i rzemiosłem,
- kupcy byli zrzeszeni w cechach,
- handel odbywał się na targach, jarmarkach i w sukiennicach,
- ze względu na posiadany majątek dzielili się na:
 - patrycjat (warstwa najzamożniejsza),
 - pospólstwo – mieszczaństwo pracujący we własnych warsztatach i kramach,
 - plebs – warstwa najuboższa żyjąca z pracy najemnej.

Organizacja władz miejskich

- początkowo w imieniu właściciela miastem zarządzał wójt,
- po ustanowieniu w mieście samorządu miejskiego władzę sprawowali:
 - burmistrz,
 - rada miejska,
 - ława miejska (ława sądowa).

Wygląd miast średniowiecznych

- najważniejszymi budynkami miejskimi były:
 - ratusz miejski - siedziba władz miasta,
 - pręgierz,
 - waga miejska,
 - kościoły i klasztory.
- miasta ufortyfikowane posiadały:
 - mury obronne,
 - baszty,
 - barbakan.

Waga miejska

Budynek, który najczęściej stał na rynku, w pobliżu ratusza. W budynku tym znajdowała się waga miejska, z której korzystali kupcy, oraz przyrządy związane z pomiarami handlowymi, w tym wzorce wag i odważniki.

Nieistniejący budynek
Wielkiej Wagi Miejskiej we Wrocławiu

Pręgierz

Słup stojący przeważnie przed ratuszem dawnych miast średniowiecznych, służący do wymierzania kar

Pręgierz na rynku we Wrocławiu

Pręgierz na Starym Rynku w Poznaniu

ZAPAMIĘTAJ

- W średniowieczu miasta powstawały przez rozbudowę osad rzemieślniczych lub kupieckich. Wiele miast i wsi założono także w procesie lokacji.
- Początkowo władzę w mieście sprawował w imieniu właściciela wójt. Z czasem mieszczanie uzyskali prawo do samodzielnego sprawowania władzy w mieście.
- Samorząd miejski składał się z rady miejskiej, burmistrza i ławy miejskiej.
- Głównymi zajęciami mieszkańców miast były rzemiosło i handel.
- Cechy to organizacje dbające o interesy rzemieślników i ich rodzin.
- Chłopi byli najliczniejszą grupą ludności w średniowieczu. Zajmowali się przede wszystkim uprawą roli i hodowlą zwierząt.
- W okresie średniowiecza zaczęto używać wielu narzędzi ułatwiających pracę w polu, między innymi pługa i brony.

ZADANIA

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów,
- opisz, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta,
- wyjaśnij, na czym polegały lokacje miast i wsi,
- scharakteryzuj główne zajęcia mieszkańców miast,
- przedstaw organy samorządu miejskiego,
- scharakteryzuj różne grupy społeczne mieszczan,
- opisz życie i obowiązki ludności wiejskiej,
- wyjaśnij, na czym polegała trójpolówka,
- porównaj życie mieszkańców średniowiecznych miast i wsi.

Proszę przeczytać tekst z podręcznika - „Średniowieczne miasto i wieś”, str.142 – 147.

Temat oraz notatkę wpisujemy do zeszytu. Do zeszytu również wpisujemy zadania z kolejnych slajdów.

Ćwiczenia sprawdzające wykonujecie jako podsumowanie lekcji. Proszę o zastanowienie się nad treścią zadań i postawionych problemów.

Zagadnienia te oraz z podręcznika opracowujecie ustnie.

Jednocześnie przypominam, że prezentacje umieszczone są na nowej stronie szkoły.

<http://sp77.edu.gdansk.pl> zakładka **ZDALNE LEKCJE**

ĆWICZENIA

Proszę wejść na podaną stronę i samodzielnie wykonać wirtualne ćwiczenia (nie trzeba ich zapisywać ani fotografować):

<https://epodreczniki.pl/a/mieszkanie-sredniowiecznego-miasta/D1Amcmt2V>

ĆWICZENIA

To zadania proszę wykonać w zeszycie, wpisując pod notatką z lekcji. Następnie sfotografować i przesłać na adres: a.wojcik@sp77.edu.gdansk.pl

Termin wykonania pracy – **środa 29.04.**

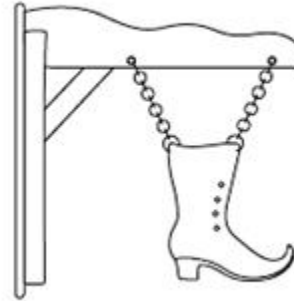
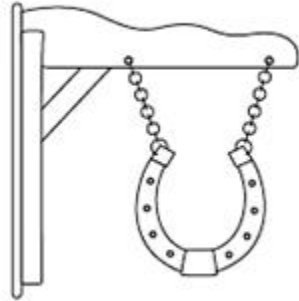
Osoby, które prześlą obie prace otrzymają dwa plusy.

1. Narysuj w zeszycie tabelę, a następnie ją uzupełnij według poniższego polecenia.

Określ, w jaki sposób zgodnie z metodą trójpolówki powinna być wykorzystywana każda część pola przez kolejne trzy lata.

Lata	I część pola	II część pola	III część pola
Rok 1	zboża ozime	zboża jare	ugór
Rok 2			
Rok 3			

ĆWICZENIE

2. Przerysuj rysunki szyldów do zeszytu i wpisz nazwy czterech średniowiecznych cechów rzemieślniczych, które były w ten sposób oznaczane.